

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Факультет цивільного захисту

Кафедра психології діяльності в особливих умовах

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЕКСТРЕМАЛЬНА ТА КРИЗОВА ПСИХОЛОГІЯ

за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія»
циклу професійної обов'язкової підготовки
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 053 «Психологія»

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах
на 2024-2025 навчальний рік.
Протокол від 27.08.2024 № 2

Силабус розроблено відповідно до Робочої програми
навчальної дисципліни «Екстремальна та кризова психологія»

2024 рік

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

1. Анотація

Навчальний курс передбачає оволодіння здобувачами стійких глибоких знань у галузі екстремальної та кризової психології у відповідності з сучасними науковими уявленнями, умінь використовувати набуті знання під час вирішення проблем професійного характеру.

Знання отримані під час вивчення дисципліни «Екстремальна та кризова психологія» також спрямовані на формування навичок самостійної роботи щодо засвоєння навчального матеріалу стосовно психологічних закономірностей діяльності персоналу ДСНС України при виникненні обставин та ситуацій, пов'язаних з підвищеним професійним ризиком, зокрема в умовах воєнного стану; специфіки надання психологічної допомоги в умовах втрати особистої цілісності.

Отримані знання допоможуть забезпечити творчість та ініціативу в професійній діяльності.

2. Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Грибенюк Геннадій Сергійович, професор кафедри психології діяльності в особливих умовах факультету цивільного захисту, доктор психологічних наук, професор
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет 107. Номер телефону: 096 2266263
E-mail	hrybeniuk_hennadii@chipb.org.in
Наукові інтереси	Сфера наукових інтересів пов'язана з розробкою проблем психології прийняття рішень в екстремальних умовах, зокрема, активізацією внутрішніх резервів людини. Життєздійснення ставить вимоги до людини як суб'єкта «самоперетворень» і самоефективності. У зв'язку з цим цікавими є особистісні, соціально-психологічні та організаційно-психологічні умови становлення і розвитку здатності до саморегуляції як детермінанти ефективної діяльності в різних умовах та готовності мотиваційної сфери фахівців.
Професійні здібності	Досвід: - практичного управління різнорівневими соціотехнічними та соціономічними системами на робочих місцях сектору безпеки та оборони; - ведення наукового пошуку самостійно та у складі проектних груп;

	<ul style="list-style-type: none"> - викладацької та керівної роботи у закладі вищої освіти; - експертної роботи у складі спеціалізованих вчених рад.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	<p>Доктор психологічних наук, зокрема: спрямування наукової спеціалізації кандидатського рівня — військова психологія та педагогіка, з розкриттям мотиваційної готовності фахівця; докторського рівня — педагогічна та вікова психологія, де розкрито проблеми здатності до саморегуляції та її становлення у курсантів.</p> <p>Автор значної кількості монографій, наукових фахових публікацій у вітчизняних та міжнародних виданнях.</p>

3. Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується за адресою: <http://rozklad.nuczu.edu.ua>.

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру у другий та четвертий вівторок кожного місяця з 14.00 до 15.00 в кабінеті № 234. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

4. Мета вивчення дисципліни

Полягає у формуванні в здобувачів вищої освіти системи знань і розумінні концептуальних основ екстремальної та кризової психології, набуття навичок самостійної роботи щодо засвоєння навчального матеріалу стосовно психологічних закономірностей діяльності персоналу ДСНС України при виникненні обставин та ситуацій, пов'язаних з підвищеним професійним ризиком, зокрема в умовах воєнного стану; специфіки надання психологічної допомоги в умовах втрати особистої цілісності.

5. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	Обов'язкова професійна	
Навчальний рік	2024-2025	
Семестр	7-8	7-8
Обсяг дисципліни:		
в кредитах ЄКТС	5,5	5,5
загальна кількість годин	165	165
кількість модулів	2	2
Розподіл часу за навчальним планом (в годинах):		
лекції	34	16
семінарські, практичні	40	4
самостійна робота (годин)	91	145
Форма підсумкового контролю	залік, іспит	

6. Передумови для вивчення дисципліни

Пререквізити: соціальна психологія; психологічна підготовка та готовність до діяльності в екстремальних умовах; психологія праці та інженерна психологія

Постреквізити: психологічний спецпрактикум з екстремальної та кризової психології»; атестаційний екзамен; виконання та захист кваліфікаційної роботи.

7. Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Екстремальна та кризова психологія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

– досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	Абревіатура
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань	ПР 2
Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання)	ПР 9
Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші	ПР 13

культуральні чи гендерно-вікові відмінності	
Розпізнавати психічні явища у різних видах професійної діяльності, визначати психологічні задачі нормативного регулювання та психологічні проблеми особистості, прогнозувати психологічну готовність працівників до дій за призначенням та надавати рекомендації щодо психологічної підготовки.	ФР 19
Складати та реалізовувати план надання екстреної психологічної допомоги постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій.	ФР 22
Складати та реалізовувати план надання психологічної допомоги, підтримки, відновлення, консультування населення та працівників з досвідом переживання кризових ситуацій для активізації ресурсів життєстійкості.	ФР 23

– формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності	Абревіатура
Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання)	СК 3
Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).	СК 8
Здатність здійснювати психологічний супровід професійної діяльності.	ФК 1
Здатність організовувати та надавати екстрену психологічну допомогу постраждалим в умовах надзвичайних ситуацій.	ФК 3
Здатність застосовувати класичні та інноваційні методи психологічної допомоги особам, що опинилися у складних життєвих обставинах або пережили екстремальну ситуацію.	ФК 4

8. Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. «ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

Змістовий модуль 1. Психологічні особливості професійної діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах

Тема №1. Загальні основи діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах

Література: [Баз.: 2, 5-8. Доп.: 2, 4, 7, 8, 13].

Тема №2. Класифікація екстремальних ситуацій у діяльності персоналу ДСНС України

Література: [Баз.: 1, 3, 5, 8. Доп.: 2, 4, 8, 13].

Тема №3. Психологічна характеристика діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах

Література: [Баз.: 1, 2, 4, 6, 9. Доп.: 2, 6, 8, 12, 13, 16, 25].

Тема №4. Психологічні особливості поведінки постраждалих в екстремальних ситуаціях

Література: [1-3, 7. Доп.: 2, 9, 11, 22].

Тема №5. Психологічні наслідки діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах

Література: [Баз.: 1, 2, 4, 6, 9. Доп.: 1, 2, 5, 6, 18, 21, 25].

Змістовий модуль 2. Психологічні засади постекстремальної діяльності персоналу ДСНС України

Тема №6. Професійний стрес у діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах

Література: [Баз.: 1, 2, 4, 6. Доп.: 5, 6, 10, 15, 22, 24].

Тема №7. Відстрочені реакції на травматичний стрес у персоналу ДСНС України

Література: [Баз.: 1, 2, 4, 9. Доп.: 1, 5, 6, 10, 15, 21, 22, 24].

Тема №8. Психологічні основи реабілітації персоналу ДСНС України

Література: [Баз.: 3, 9. Доп.: 1, 7, 9, 15, 18, 21, 22, 24].

Тема №9. Психологічні умови психічного здоров'я персоналу ДСНС України

Література: [Баз.: 1, 6, 7, 9. Доп.: 1, 5, 13, 15, 21, 22, 24].

Тема №10. Психологічні засади безпеки праці персоналу ДСНС України

Література: [Баз.: 1, 2, 4, 6. Доп.: 6, 8, 13, 16, 17, 20, 25].

Підсумкова модульна робота 1
Залік

МОДУЛЬ 2. КРИЗОВА ПСИХОЛОГІЯ

Змістовий модуль 3. Попередження та подолання психологічних наслідків кризових подій

Тема №11. Кризова психологія у системі психологічних знань

Література: [Баз.: 3, 10. Доп.: 2, 3, 9, 11, 15, 18].

Тема № 12. Психологічні засоби корекції кризових станів особистості

Література: [Баз.: 3, 9, 10. Доп.: 1, 3, 6, 9, 10, 11, 15, 18, 24].

Тема №13. Особливості надання психологічної допомоги людині, яка перебуває у передсуїцидальному стані

Література: [Баз.: 2, 3, 10. Доп.: 1, 3, 6, 7, 9, 15, 18].

Тема №14. Психологічна допомога людині в умовах втрати особистісної цілісності

Література: [Баз.: 3, 10. Доп.: 1, 3, 9, 15, 18, 24].

Тема №15. Психологічні аспекти переживання горя

Література: [Баз.: 1, 3, 10. Доп.: 3, 9, 11, 15, 18].

Підсумкова модульна робота 2
Іспит

9. Розподіл дисциплін у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять

Назви змістових модулів і тем	Очна (денна) форма				
	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
лекції		семінари (практичні) заняття	самостійна робота*	Поточний контроль	
МОДУЛЬ 1. ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ					
Змістовий модуль 1. Психологічні особливості професійної діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах					
Тема 1. Загальні основи діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах	9	2	2	5	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 2. Класифікація екстремальних ситуацій у діяльності персоналу ДСНС України	9	2	2	5	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 3. Психологічна характеристика діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах	13	4	4	5	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання, СПП
Тема №4. Психологічні особливості поведінки постраждалих в екстремальних ситуаціях	10	2	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 5. Психологічні наслідки діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах	9	2	2	5	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання, НТК
<i>Разом за змістовим модулем 1.</i>	50	12	12	26	-
Змістовий модуль 2. Психологічні засади постекстремальної діяльності персоналу ДСНС України					
Тема 6. Професійний стрес у діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах	10	2	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 7. Відстрочені реакції на травматичний стрес у персоналу ДСНС України	13	4	4	5	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 8. Психологічні основи реабілітації персоналу ДСНС України	9	2	2	5	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 9. Психологічні умови психічного здоров'я персоналу ДСНС України	9	2	2	5	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 10. Психологічні засади безпеки праці персоналу ДСНС України	10	2	2	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання

<i>Разом за змістовим модулем 2.</i>	51	12	12	27	-
Підсумкова модульна робота	2	-	2	-	-
Залік	2	-	2	-	-
Разом за модуль 1	105	24	28	53	-
МОДУЛЬ 2. КРИЗОВА ПСИХОЛОГІЯ					
Змістовий модуль 3. Попередження та подолання психологічних наслідків кризових подій					
Тема 11. Кризова психологія у системі психологічних знань	11	2	2	7	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 12. Психологічні засоби корекції кризових станів особистості	12	2	2	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 13. Особливості надання психологічної допомоги людині, яка перебуває у передсуїцидальному стані	11	2	2	7	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 14. Психологічна допомога людині в умовах втрати особистісної цілісності	12	2	2	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема №15. Психологічні аспекти переживання горя.	12	2	2	8	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
<i>Разом за змістовим модулем 3.</i>	58	10	10	38	-
Підсумкова модульна робота	2	-	2	-	-
Разом за модуль 2	60	10	12	38	-
Іспит	-	-	-	-	-
ВСЬОГО	165	34	40	91	-

Назви змістових модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма				
	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			Поточний контроль
лекції		семінари (практичні) заняття	самостійна робота*		
МОДУЛЬ 1. ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ					
Змістовий модуль 1. Психологічні особливості професійної діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах					
Тема 1. Загальні основи діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах	11	2	-	9	індивідуальні завдання
Тема 2. Класифікація екстремальних ситуацій у діяльності персоналу ДСНС України	10	-	-	10	індивідуальні завдання

Тема 3. Психологічна характеристика діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах	11	2	-	9	індивідуальні завдання, СПП
Тема №4. Психологічні особливості поведінки постраждалих в екстремальних ситуаціях	10	-	-	10	індивідуальні завдання
Тема 5. Психологічні наслідки діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах	11	2	-	9	індивідуальні завдання, НТК
<i>Разом за змістовим модулем 1.</i>	53	6	-	47	-
Змістовий модуль 2. Психологічні засади постекстремальної діяльності персоналу ДСНС України					
Тема 6. Професійний стрес у діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах	10	-	-	10	індивідуальні завдання
Тема 7. Відстрочені реакції на травматичний стрес у персоналу ДСНС України	11	2	-	9	індивідуальні завдання
Тема 8. Психологічні основи реабілітації персоналу ДСНС України	9	-	-	9	індивідуальні завдання
Тема 9. Психологічні умови психічного здоров'я персоналу ДСНС України	9	-	-	9	індивідуальні завдання
Тема 10. Психологічні засади безпеки праці персоналу ДСНС України	11	2	-	9	індивідуальні завдання
<i>Разом за змістовим модулем 2.</i>	50	4	-	46	-
Залік	2	-	2	-	захист індивідуальних завдань
Разом за модуль 1	105	10	2	93	-
МОДУЛЬ 2. КРИЗОВА ПСИХОЛОГІЯ					
Змістовий модуль 3. Попередження та подолання психологічних наслідків кризових подій					
Тема 11. Кризова психологія у системі психологічних знань	12	2	-	10	індивідуальні завдання
Тема 12. Психологічні засоби корекції кризових станів особистості	12	2	-	10	індивідуальні завдання
Тема 13. Особливості надання психологічної допомоги людині, яка перебуває у передсуїцидальному стані	12	2	-	10	індивідуальні завдання
Тема 14. Психологічна допомога людині в умовах втрати особистісної цілісності	12	-	-	12	індивідуальні завдання

Тема №15. Психологічні аспекти переживання горя.	12	-	2	10	захист індивідуальних завдань
<i>Разом за змістовим модулем 3.</i>	60	6	2	52	-
Разом за модуль 2	60	6	2	52	-
Іспит	-	-	-	-	-
ВСЬОГО	165	16	4	145	-

* Примітка: самостійна робота здійснюється за методичними рекомендаціями щодо організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Екстремальна та кризова психологія».

10. Орієнтовна тематики індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час семінарських занять, так і під час самостійної роботи. Формами виконання індивідуальних завдань є: написання рефератів, есе, дайджесту, аналітичного огляду, аналізу практичних та проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень та ін.

Тематика індивідуальних занять, що наведена у програмі є орієнтовною. Здобувачам надається право вільного вибору теми індивідуальної роботи, що повинна відповідати таким критеріям як: актуальність та відповідність завданням навчальної дисципліни.

Детальний опис форм, вимоги до виконання та критерії оцінювання індивідуальних завдань здобувачів викладені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти на кафедрі психології діяльності в особливих умовах.

1. Проблема екстремальності у сучасній психологічній науці.
2. Екстремальні ситуації у житті та діяльності людини.
3. Війна як екстремальна ситуація.
4. Історія виникнення екстремальної психології, як окремого напрямку в психології.
5. Класифікація та характеристика екстремальних ситуацій криміногенного характеру.
6. Класифікація та характеристика екстремальних ситуацій воєнного характеру.
7. Професійна діяльність як психологічна категорія.
8. Професіографічний опис основних видів діяльності персоналу ДСНС України.
9. Паспорт професії та професійно важливі якості персоналу ДСНС України.
10. Психологічні особливості формування патріотизму у персоналу ДСНС України.
11. Визначення професійної придатності персоналу ДСНС України.

12. Вплив екстремальних умов професійної діяльності на психіку та здоров'я пожежних-рятувальників.

13. Стереотипні форми поведінки персоналу ДСНС України в умовах екстремальної ситуації.

14. Природа виникнення і особливості масового та індивідуального психічного реагування постраждалого населення на надзвичайні ситуації.

15. Стихійна масова поведінка людей в екстремальних ситуаціях: способи попередження та боротьби.

16. Паніка та панічні стани постраждалих в умовах надзвичайної ситуації воєнного характеру.

17. Психологічні особливості формування психологічної готовності персоналу ДСНС України до проведення оперативних дій в умовах воєнного стану.

18. Психологічні складові екстремальної надійності персоналу ДСНС України в умовах обстрілів.

19. Шляхи та засоби збереження, підтримки та відновлення працездатності персоналу ДСНС України в пост екстремальний період.

20. Фізичне виховання і спорт у подоланні негативних наслідків бойового стресу у персоналу ДСНС України.

21. Психопрофілактика та психодіагностика стресу в професійній діяльності персоналу ДСНС України.

22. Фактори, що впливають на формування стратегій стрес-долаючої поведінки персоналу ДСНС України.

23. Психологічні особливості бойового стресу персоналу ДСНС України.

24. Психотехніки корекційної роботи з посттравматичними розладами.

25. Практичні психотерапевтичні підходи у допомозі при подоланні посттравматичних стресів.

26. Міжнародний досвід проведення психологічної реабілітації фахівців ризиконебезпечних професій.

27. Нормативно-правове забезпечення проведення психореабілітаційних заходів із персоналом ДСНС України.

28. Основні соціально-психологічні детермінанти впливу на психічне здоров'я персоналу ДСНС України.

29. Психологічний аналіз змісту положень нормативно-правових актів щодо їх впливу на психічне здоров'я персоналу ДСНС України.

30. Місце та роль психолога в збереженні здоров'я персоналу ДСНС України.

31. Вплив війни на психічне здоров'я персоналу ДСНС України.

32. Соціально-психологічна допомога персоналу ДСНС України, які пережили полон.

33. Індивідуальна захищеність в системі безпеки праці персоналу ДСНС України.

34. Роль індивідуально-психологічних властивостей у забезпеченні безпеки персоналу ДСНС країни.
35. Феменологія категорії безпеки особистості у психологічній науці.
36. Кризова психологія як сфера психологічної практики.
37. Кризова психологія: історія становлення та перспективи розвитку
38. Криза як зміна життєвих ролей особистості.
39. Вплив життєвої кризи на психічне здоров'я особистості.
40. Гештальт-терапія Ф. Перлза у роботі з персоналом ДСНС України.
41. Гіпнотерапія М. Еріксона у роботі з персоналом ДСНС України.
42. Каністерапія у роботі з постраждалими під час воєнних дій.
43. Динамічна екзистенційна психотерапія І. Ялома у роботі з персоналом ДСНС України.
44. Логотерпія В. Франкла у роботі з персоналом ДСНС України.
45. Робота начальників щодо попередження суїцидальної поведінки серед персоналу ДСНС України.
46. Міжнародний досвід роботи щодо недопущення втрат особового складу ризиконебезпечних професій з причин, не пов'язаних із виконанням завдань за призначенням.
47. Психологічні особливості формування алкогольного синдрому.
48. Психотерапія алкогольної залежності.
49. Психологічні особливості роботи з особами, які вживають хімічні речовини.
50. Вплив алкоголю на морально-психологічний стан підрозділів ризиконебезпечних галузей.

11. Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах:** навчанні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються **такі методи навчання і викладання:**

– методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (практична робота, виїзні заняття);

– методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний; трудуктивний;

– методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;

– інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;

- науково-дослідна робота;
- самостійна робота.

12. Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, іспит, стандартизовані тести, наскрізні та командні проекти, аналітичні звіти, реферати, есе, презентація власних досліджень, виконання практичних завдань на психолого-тренувальному комплексі, участь у тактико-спеціальних навчаннях.

13. Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою. Відповідність 100-бальної шкали оцінювання іншим шкалам оцінювання наведена в таблиці.

Таблиця відповідності 100-бальної шкали оцінювання іншим шкалам оцінювання

100-бальна шкала	Шкала ЄКТС	4-бальна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно

14. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі: фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, практичних завдань на смузі психологічної підготовки та навчально-тренувальному комплексі, проектної роботи тощо.

Підсумковий контроль проводиться у формі підсумкової модульної роботи, заліку та іспиту.

15. Розподіл та накопичування балів, які отримують здобувачі денної форми навчання, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Вид навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Загальна максимальна сума балів за видами занять
Модуль 1	І. Поточний контроль			
	Лекції	12	0	0
	Семінари, (практичні заняття)	12-2	10*5	50
	Індивідуальні завдання	-	20	20
	ІІ. Підсумковий контроль			
	ПМР	1	30	30
	Залік	1	0	0
Разом за модуль 1				100
Модуль 2	І. Поточний контроль			
	Лекції	5	0	0
	Семінари, (практичні заняття)	5	5*5	25
	Індивідуальні завдання	-	5	5
	ІІ. Підсумковий контроль			
	ПМР	1	30	30
	Іспит	1	40	40
Разом за модуль 2				100

Розподіл та накопичування балів, які отримують здобувачі заочної форми навчання, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Вид навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Загальна максимальна сума балів за видами занять
Модуль 1	І. Поточний контроль			
	Лекції	5	0	0
	Семінари, (практичні заняття)	-	-	-
	Індивідуальні завдання	-	70	70
	ІІ. Підсумковий контроль			
	ПМР	1	30	30
	Залік	1	0	0
Разом за модуль 1				100

Модуль 2	І. Поточний контроль			
	Лекції	3	0	0
	Семінари, (практичні заняття)	1	-	-
	Індивідуальні завдання	-	30	30
	ІІ. Підсумковий контроль			
	ПМР	1	30	30
	Іспит	1	40	40
Разом за модуль 2			100	

Примітка: за виконання творчих робіт з навчальної дисципліни здобувачу можуть нараховуватися додаткові, заохочувальні бали. Сума заохочувальних балів не має перевищувати 20. Максимально можлива сума підсумкової оцінки з дисципліни (з урахуванням додаткових заохочувальних балів) – 100 балів. Види творчих робіт та критерії щодо їх оцінювання наведені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти на кафедрі психології діяльності в особливих умовах (розділ «Оцінювання творчих робіт»).

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському (практичному) занятті. Він передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу).

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському (практичному) занятті дисципліни здійснюється в діапазоні від 0 до 5 балів:

5 балів – завдання виконане, відповідь вірна, наведено переконливу аргументацію.

4 бали – завдання виконане, відповідь вірна, але обґрунтування відповіді недостатнє.

3 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, допущені незначні помилки.

2 бали – завдання виконане частково, допущені значні помилки.

1 бал – завдання виконане на рівні окремих фрагментів.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання. При виконанні практичних завдань оцінюється вміння правильно підібрати психодіагностичний комплекс, технології психологічної допомоги та вміння їх застосовувати на практиці.

Підсумкова модульна робота є складовою підсумкового контролю і здійснюється шляхом проведення письмової контрольної роботи у межах залікового модулю дисципліни.

Модуль 1. Кожен варіант підсумкової модульної роботи 1 складається з блоку тестових та одного ситуаційного завдання. Відповіді на поставленні завдання повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у

вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульної роботи 1.

Підсумкова модульна робота 1 оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів: тестові завдання: вага одного правильно вирішеного тестового завдання становить 2 бали, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх тестових завдань становить 20 балів. Ситуаційне завдання: максимальна кількість балів за вирішення ситуаційного завдання становить 10 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється особиста позиція на проблемну ситуацію (3 бали), самостійність її вирішення (3 бали) та творчий підхід (4 бали).

Модуль 2. Кожен варіант підсумкової модульної роботи 2 складається з блоку теоретичних та одного ситуаційного завдання. Відповіді на поставленні завдання повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульної роботи 2.

Підсумкова модульна робота 2 оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів: теоретичні завдання: вага одного правильно розв'язаного завдання становить 5 балів, максимальна кількість балів за правильне вирішення усіх теоретичних завдань становить 15 балів. Ситуаційне завдання: максимальна кількість балів за вирішення ситуаційного завдання становить 15 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється особиста позиція на проблемну ситуацію (5 бали), самостійність її вирішення (5 бали) та творчий підхід (5 балів).

Примітка: зміст контрольних завдань та критерії їх оцінювання для здобувачів заочної форми навчання наведено у методичних вказівках щодо виконання контрольної роботи з дисципліни «Екстремальна та кризова психологія».

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання та передбачає перевірку засвоєння здобувачами теоретичного та практичного матеріалу дисципліни. Здійснюється шляхом складання здобувачами у *першому семестрі* вивчення дисципліни – заліку, який полягає в накопичувальній оцінці в балах із засвоєння здобувачами навчального матеріалу дисципліни на підставі результатів виконаних індивідуальних завдань, різних видів навчальних робіт на практичних заняттях, визначених робочою програмою. Складання заліку здобувачами заочної форми навчання відбувається у формі захисту, виконаних ними самостійно індивідуальних завдань, виконання підсумкової контрольної роботи та виставлення підсумкових балів за навчальну дисципліну; у *другому семестрі* – усного іспиту за екзаменаційними білетами встановленої форми, комплект яких повинен становити 120% від кількісного складу навчальної групи.

Зміст завдань підсумкового контролю формується відповідно до програми навчальної дисципліни, відповіді на які повинні відображати вільне володіння здобувачами обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію щодо них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Тривалість усного іспиту для одного здобувача не повинна перевищувати 0,5 години (з врахуванням часу на підготовку та відповідь здобувача). Для уточнення рівня володіння матеріалом дисципліни екзаменатор може задавати додаткові питання.

Здобувач допускається до складання підсумкового контролю, якщо він виконав усі види обов'язкових робіт, що передбачені робочою програмою дисципліни.

У разі отримання незадовільної оцінки, перескладання іспиту з дисципліни допускається не більше двох разів.

У разі включення сигналу «Повітряна тривога» або інших відповідних сигналів оповіщення іспит переривається та продовжується вже після відбою.

Критерії оцінювання знань здобувачів на підсумковому контролі у формі іспиту (оцінюється від 0 до 40 балів):

40 балів – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст поставлених завдань;

39-30 бали – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрив зміст поставлених завдань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

29-19 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

18-1 балів – здобувач частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту поставлених завдань.

У разі не згоди із результатом підсумкового контролю або порушенням процедури його проведення здобувач має право на їхнє оскарження. Порядок такого оскарження викладений у Положенні про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України.

Оцінювання самостійної роботи. Результати самостійної роботи спеціально не оцінюються, але виявляються під час діагностики знань з навчальної дисципліни. Навчальний матеріал дисципліни, засвоєний у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль, передбачений робочим навчальним планом, разом з іншим навчальним матеріалом дисципліни і оцінюється за критеріями відповідного підсумкового контролю.

Оцінювання індивідуальних завдань здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних занять, навчальних практик/практичних занять, контролюється під час модульного та підсумкового контролів. Оцінювання індивідуальних завдань у першому семестрі вивчення дисципліни здобувачів: денної форми навчання здійснюється в діапазоні від 0 до 20 балів, заочної – від 0 до 70 балів; у другому семестрі, здобувачів: денної форми навчання здійснюється в діапазоні від 0 до 5 балів, заочної – від 0 до 30 балів і залежать від форми виконання індивідуального завдання, наприклад:

Реферат, доповідь: 3 бали – у роботі здобувачі правильно виокремили основні положення з різних джерел, логічно та структурно об'єднали їх, коротко проаналізували та зробили ґрунтовні узагальнюючі висновки. Дотримано усі вимоги щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що включає вітчизняні та іноземні літературні джерела;

2 бали – у роботі здобувачі в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерела, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Дотримано більшість вимог щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що складається лише з вітчизняних літературних джерел;

1 бал – у роботі здобувачі фрагментарно виокремили основні положення кожного з джерела, не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Не дотримано вимог щодо структурної побудови роботи. Список використаної літератури оформлений не вірно або відсутній;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Підготовка огляду певної наукової проблеми/аналізу ситуації:

5 балів – робота виконана у повному обсязі із чітким дотриманням визначеної структури. Робота містить ґрунтовний аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

4 бали – робота виконана у повному обсязі із дотриманням визначеної структури за виключенням деяких елементів. Робота містить аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

3 бали – робота виконана частково із дотриманням визначеної структури, що містить більшість необхідних елементів. Робота містить поверхневий аналіз, висновки та окремі рекомендації з порушеної проблеми;

2 бали – робота виконана частково. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, окремі висновки. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, висновки зроблені не вірно. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Есе: 3 бали – здобувач створює оригінальний за думкою та оформленням письмовий твір відповідно до навчальної ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; вправно формулює тезу; аналізує різні погляди на той самий предмет, наводить доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв’язання певних психологічних проблем; приклади переконливі, конкретизовані; цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів;

2 бали – здобувач самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; наводить доречні аргументи; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі виявлені недоліки за двома показниками: тезу чітко не сформульовано, відсутність виразної особистісної позиції, належної її аргументації;

1 бал – побудований текст характеризується фрагментарністю; сформульована теза не відповідає запропонованій темі; наведені аргументи не є доречними; прикладів немає або вони не є доречними;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Групова презентація: 3 бали – усі ідеї подані таким чином, що демонструють глибокі знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації чітко визначена і добре розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, організована. Дотримані прийняті норми культури презентації, автори творчо підійшли до її оформлення. Робота не переобтяжена текстом. Наявні гіперпосилання працюють коректно. Усі учасники групи беруть активну участь у висвітленні презентації;

2 бали – більша частина ідей подані таким чином, що демонструють значні знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації доволі чітко визначена і задовільно розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, у достатній мірі організована. Дотримані прийняті норми культури презентації. Робота дещо переобтяжена текстом, що ускладнює її сприйняття. Наявні гіперпосилання працюють. Переважна більшість учасників групи беруть участь у висвітленні презентації;

1 бал – більшість ідей у презентації виражені нечітко. Тема визначена нечітко і розроблена з помилками. Презентація має порушену структуру або взагалі її не має. Зустрічається багато порушень прийнятих норм культури проведення презентації. Окремі учасники групи або лише один з них може пояснити викладені ідеї;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної недоброчесності;

Проектна діяльність: 5 балів – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. Наявний творчий підхід до

вирішення проблеми. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Обґрунтовано використано доцільні методи. Містяться відповідні висновки з якісними і кількісними даними. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач вільно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання;

4 бали – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з незначними помилками;

3 бали – робота виконана. У роботі визначено об'єкт та предмет дослідження, що потребують уточнення. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить ілюстраційний матеріал, дещо перевантажений текстом, доповідач переважно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з помилками.

2 бали – робота виконана частково. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження. Використані методи переважно вжито доцільно. Містяться часткові висновки. Презентація проекту перевантажена текстом, доповідач слабо орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з грубими помилками;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження або вони відсутні. Використані методи недоцільні. Містяться часткові висновки. Презентація проекту відсутня, доповідач не орієнтується у поданому матеріалі;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної не доброчесності.

16. Перелік завдань для підготовки до модульного контролю знань

1. Охарактеризувати предмет та завдання екстремальної психології.
2. Проаналізувати методи екстремальної психології.
3. Розкрити обсяг та зміст основних понять, що використовуються в законодавстві України для відображення та опису ризиконебезпечних ситуацій у діяльності персоналу ДСНС України.
4. Представити класифікацію надзвичайних ситуацій.
5. Навести психологічну класифікацію екстремальних ситуацій.
6. Проаналізувати психолого-педагогічні типи екстремальних ситуацій у діяльності персоналу ДСНС України в умовах воєнного стану.
7. Охарактеризувати війну як екстремальну ситуацію.
8. Розкрити психологічну теорію діяльності як методологічну основу психологічного забезпечення професійної діяльності персоналу ДСНС України.

9. Диференціювати та провести феноменологічний аналіз понять «типові умови діяльності», «особливі умови діяльності», «екстремальні умови діяльності».
10. Дати характеристику професійним вимогам персоналу ДСНС України.
11. Пояснити специфіку діяльності персоналу ДСНС України в екстремальних умовах воєнного стану.
12. Виокремити основні групи факторів, що мають сильний вплив на персонал ДСНС України в екстремальних умовах воєнного стану.
13. Охарактеризувати психічні стани людей в умовах війни.
14. Розкрити особливості поведінкових реакцій постраждалих в екстремальних ситуаціях.
15. Охарактеризувати стихійну масову поведінку людей в екстремальних ситуаціях.
16. Розкрити сутність та зміст поняття «паніка», охарактеризувати її види.
17. Розкрити механізм розвитку паніки в екстремальних ситуаціях.
18. Розкрити особливості психологічної роботи з панічним натовпом.
19. Проаналізувати особливості поведінки людей на пожежі.
20. Розкрити причини появи чуток в екстремальних ситуаціях.
21. Проаналізувати психологічні принципи профілактики та припинення чуток в екстремальних ситуаціях.
22. Назвати та виділити ознаки основних психічних станів, що виникають у персоналу ДСНС України в екстремальних умовах воєнного стану.
23. Охарактеризувати основні психічні реакції, що виникають у персоналу ДСНС України в екстремальних умовах воєнного стану.
24. Проаналізувати позитивні особистісні наслідки екстремальних перевантажень.
25. Проаналізувати негативні особистісні наслідки екстремальних перевантажень.
26. Розкрити обсяг і зміст поняття «стрес» та визначити його роль у житті людини.
27. Пояснити суб'єктивну значущість стресогенності екстремальних ситуацій.
28. Проаналізувати модель професійного стресу працівника ДСНС України.
29. Розкрити обсяг і зміст поняття «стресостійкість персоналу ДСНС України».
30. Диференціювати та провести феноменологічний аналіз понять «стрес», «травматичний стрес», «посттравматичний стресовий розлад».
31. Розкрити обсяг і зміст поняття «посттравматичний стресовий розлад».
32. Охарактеризувати діагностичні критерії ПТСР у персоналу ДСНС.
33. Дати характеристику методам психопрофілактики посттравматичного стресу у персоналу ДСНС України.
34. Розкрити обсяг і зміст поняття «психологічна реабілітація».
35. Розкрити основні принципи психологічної реабілітації.

36. Описати практичні прийоми здійснення психологічної реабілітації персоналу ДСНС України.

37. Визначити зміст та особливості психологічної реабілітації персоналу ДСНС України після діяльності в умовах обстрілів.

38. Охарактеризувати напрямки психологічної реабілітації персоналу ДСНС України, які пережили полон.

39. Розробити зміст психореабілітаційної програми персоналу ДСНС України з травматичною ампутацією кінцівок.

40. Розкрити зміст концепції здоров'я у психологічній науці.

41. Розкрити обсяг і зміст поняття «психічне здоров'я персоналу ДСНС України».

42. Дати характеристику особливостям психічного здоров'я персоналу ДСНС України в умовах воєнного стану.

43. Визначити та проаналізувати суб'єктів впливу на психічне здоров'я персоналу ДСНС України.

44. Дати рекомендації персоналу ДСНС України щодо збереження психічного здоров'я в умовах воєнного стану.

45. Охарактеризувати психологічні засади безпеки праці персоналу ДСНС України в умовах воєнного стану.

46. Визначити фактори безпеки праці та представити їхній взаємозв'язок.

47. Проаналізувати соціально-психологічні причини травматизму і загибелі персоналу ДСНС України в умовах воєнного стану.

48. З'ясувати основні фактори травмування та загибелі персоналу ДСНС України в умовах воєнного стану.

49. Проаналізувати типові травмонебезпечні ситуацій у діяльності персоналу ДСНС України в умовах воєнного стану.

50. Дати характеристику психологічним засобам підвищення безпечної поведінки персоналу ДСНС України в умовах воєнного стану.

17. Перелік завдань для підготовки до іспиту

1. Охарактеризувати предмет кризової психології.

2. Розкрити обсяг і зміст понять «криза», «кризова подія», «критична ситуація».

3. Охарактеризувати зміст кризової події.

4. Проаналізувати кризові події в умовах війни.

5. Розкрити обсяг і зміст поняття «психічна травма».

6. Проаналізувати психологічний зміст переживання.

7. Розкрити сутність та види психологічної допомоги.

8. Дати характеристику завданням психологічної допомоги.

9. Навести класифікацію видів психологічної допомоги.

10. Визначити та охарактеризувати сучасні напрями психологічної допомоги при кризових станах особистості в умовах воєнного стану.

11. Скласти програму кризової допомоги як моделі розв'язання проблем постраждалих внаслідок воєнних дій.

12. Розробити схему психологічного втручання при кризі.
13. Проаналізувати фактори суїцидальної небезпеки.
14. Визначити індикатори суїцидального ризику.
15. Пояснити характер суїцидальних реакцій.
16. Розкрити особливості допомоги потенційному суїциденту.
17. Скласти схему проведення бесіди з людиною, яка знаходиться в передсуїцидальному стані.
18. Проаналізувати причини суїцидальної поведінки персоналу ДСНС.

19. Визначити основні фактори, що сприяють виникненню аутодеструктивної поведінки серед персоналу ДСНС України в умовах воєнного стану.
20. Розкрити особливості візуальної діагностики людини, яка знаходиться в передсуїцидальному стані.
21. Скласти алгоритм дій психолога щодо психопрофілактичної роботи з працівниками ДСНС України із запобігання аутодеструктивної поведінки.
22. Пояснити вплив алкоголю на організм людини.
23. Розкрити психологічні особливості людини, яка вживає алкоголь.
24. Проаналізувати специфічні поведінкові та психологічні прояви алкоголізму.
25. Пояснити позицію людини, у структурі особи, якої переважає алкогольна залежність.
26. Розкрити особливості надання психологічної допомоги людям, що перебувають у алкогольній залежності.
27. Проаналізувати чинники ризику алкологізації персоналу ДСНС України в умовах воєнного стану.
28. Навести класифікацію та основні групи наркотичних речовин.
29. З'ясувати основні фактори наркотичної залежності.
30. Визначити критерії наркотичної залежності.
31. Проаналізувати стадії формування наркотичної залежності.
32. Сформулювати мотиви вживання алкоголю та наркотичних речовин серед персоналу ДСНС України.
33. Визначити психологічні типи наркоманів.
34. Розкрити особливості візуальної діагностики людини, що знаходиться в стані наркотичного сп'яніння.
35. Розкрити модель психологічної допомоги наркозалежному.
36. Розкрити обсяг і зміст поняття «горе».
37. Охарактеризувати стадії переживання горя.
38. Дати характеристику ознакам ускладненого горя.
39. Визначити причини ускладненого горя.
40. Скласти схему психологічної допомоги людині, яка переживає горе.
41. Розкрити методи психокорекційної роботи з дітьми, які переживають горе.

18. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних завдань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Беззастережне дотримання під час занять правил безпеки, вимог охорони праці, санітарно-гігієнічних норм та протиепідемічних заходів.

3. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

4. Здобувачі освіти мають право на визнання результатів навчання з дисципліни, набутих у неформальній та/або інформальній освіті.

5. Здобувачі освіти мають право на оскарження результатів підсумкового контролю з дисципліни або процедури його проведення.

6. Здобувачі освіти мають право на самостійний вибір форм і проблематики індивідуальних завдань.

7. При виконанні індивідуальної роботи здобувачі освіти зобов'язані дотримуватись політики академічної доброчесності. У разі виявлення фактів порушення політики здобувачі несуть персональну відповідальність згідно із законодавством України та нормативними документами НУЦЗ України.

19. Рекомендовані джерела інформації

Нормативні документи

1. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 565 (зі змінами).

2. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» підготовки здобувача на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України.

Базова література

1. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану: навчальний посібник / за ред. М. Ковалю. Львів: ЛДУБЖД, 2023. 308 с.

2. Екстремальна психологія : підручник / за ред. О.В. Тімченка. Київ : ТОВ «Август трейд», 2007. 502 с.

3. Кліменко І.В. Психологічні засади професійної підготовки поліцейських : монографія. Харків : Фоліо, 2018. 424 с.

4. Кризова психологія : навч. посіб. / за ред. О.В. Тімченка. Харків : НУЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2010. 383 с.

5. Кришталь М.А. Психологічне забезпечення професійної діяльності працівників пожежно-рятувальних підрозділів : навч. посіб. Черкаси : Академія пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля, 2011. 226 с.
6. Приходько І.І., Колесніченко О.С., Тімченко О.В. Психологія екстремальної діяльності : навч. посіб. Харків : НА НГУ, 2016. 571 с.
7. Психологія діяльності в особливих умовах : навч. посіб. / за заг. ред. проф. М.А. Кришталь. Черкаси: видавець Третяков О.М., 2021. 120 с.
8. Психологія праці в звичайних та екстремальних умовах: навч. посіб. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 652 с.
9. Розов В.І. Психологія екстремальних ситуацій. Київ : КНТ. 3-тє видання, 2024. 712 с.
10. Фомич М.В., Кришталь М.А., Мохнар Л.І., Дячкова О.М., Чередниченко Т.В. Сучасні форми та методи роботи психолога в кабінеті психологічного розвантаження персоналу ДСНС України: монографія. Черкаси: видавець Вовчок О.Ю., 2023. 198 с.
11. Юр'єва Л.М., Мамчур О.Й., Огоренко В.В., Єрчкова Н.О. Кризові стани в сучасних умовах: діагностика, корекція та профілактика. Київ : Видавництво ТОВ «Галерея Принт», 2017. 174 с.

Допоміжна література

1. Довбій Т.Ю., Лебедева С.Ю., Попов В.М. Професійна самотність та її корекція у рятувальників ДСНС України : монографія. Харків : НУЦЗУ, 2015. 164 с.
2. Екстремальна та кризова психологія : термінологічний словник / за ред. О.В. Тімченка. Харків : ХНАДУ, НУЦЗУ, 2010. 291 с.
3. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. Київ : Педагогічна думка, 2016. 219 с.
4. Кодекс цивільного захисту України : закон України, 02.10.2012 р., № 5403-VI. URL: <http://surl.li/fiacab>.
5. Корольчук М. С., Корольчук В.М., Кулаженко А.І. Психологічні особливості віддалених наслідків стресогенних впливів : монографія / за ред. М.С. Корольчука. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 276 с.
6. Миронець С.М., Тімченко О.В. Негативні психічні стани рятувальників в умовах надзвичайної ситуації : монографія. Київ : Консультант, 2008. 232 с.
7. Наказ МВС України від 31.08.2017, № 747 «Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій». URL: <https://cutt.ly/ITk0vqW>.
8. Наказ МВС України від 26.04.2018 № 340 «Про затвердження Статуту дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту та Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж». URL : <http://surl.li/uzgowc>.

9. Мороз Р.А. Психологія травмуючих ситуацій та надання психологічної допомоги: методичні рекомендації. Миколаїв: Іліон, 2016. 224 с.
10. Малхазов О.Р. Розвиток емоційної стійкості в осіб, що переживають наслідки травматичних подій : монографія. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. 215 с.
11. Оніщенко Н.В. Екстрена психологічна допомога в умовах надзвичайної ситуації: теоретичні та прикладні аспекти : монографія. Харків : Право, 2014. 584 с.
12. Оніщенко Н.В., Платонов В.М. Професіографічний аналіз діяльності піротехнічних підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій: монографія. Харків: ФОП Панов А. М., 2024. 144 с.
13. Особливості цивільного захисту в умовах воєнного конфлікту : колективна монографія / за ред. Р. Мугаверо, В. Андропова та М. Кустова. Харків-Рим. 2023. 238 с.
14. Психологічна підготовка військовослужбовців ЗСУ до перебування в умовах різкої зміни бойової обстановки та умовах примусової ізоляції: метод.реком. Київ: «Центр учбової літератури», 2022. 108 с.
15. Психолого-корекційний практикум травм війни : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 396 с.
16. Приходько Ю.О., Перелигіна Л.А. Психологічні чинники успішності професійної діяльності пожежних-рятувальників МНС України: монографія. Харків : НУЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2012. 216 с.
17. Приходько І.І. Засади психологічної безпеки персоналу екстремальних видів діяльності: монографія. Харків : Акад. ВВ. МВС України, 2013. 745 с.
18. Протоколи надання психологічної підтримки та допомоги персоналу ДСНС та членам їх сімей: посібник / Кердивар В.В., Овсяннікова Я.О., Перелигіна Л.А., Платонов В.М., Похілько Д.С. Харків: Факт, 2024. 154 с.
19. Сірко Р.І. Професійна підготовка майбутніх психологів оперативно-рятувальної служби до діяльності в екстремальних умовах: монографія. Львів, «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. 482 с.
20. Соціально-психологічні детермінанти помилкових дій у професійній діяльності фахівців водолазних формувань аварійно-рятувальних підрозділів МНС України : монографія. Харків : УЦЗУ, 2009. 216 с.
21. Світлична Н.О., Перелигіна Л.А., Афанасьєва Н.Є. Соціально-психологічні чинники збереження психологічного здоров'я працівників ДСНС : монографія. Харків : ХНАДУ, 2016. 296 с.
22. Стрес-асоційовані розлади здоров'я в умовах збройного конфлікту : монографія. Дніпро : Акцент ПП, 2019. 324 с.
23. Теорія і практика управління страхом в умовах бойових дій: методичний посібник. Київ : ЦУЛ, 2023. 92 с.
24. Титаренко Т.М. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій. Київ : КНТ, 2023. 218 с.

25. Фомич М.В., Кришталь М.А., Теслюк П.В. Психологічні особливості розвитку професійно важливих якостей начальників караулів оперативно-рятувальної служби цивільного захисту : монографія. Черкаси: видавець Ю. Чабаненко, 2014. 166 с.

Інформаційні ресурси

1. Екстремальна психологія : підручник / за ред. О.В. Тімченка. Київ : ТОВ «Август трейд», 2007. 502 с. URL: <http://surl.li/kjpdv>.

2. Кризова психологія : навч. посіб. / за ред. О.В. Тімченка. Харків : НУЦЗУ, КП «Міська друкарня», 2010. 383 с. URL: <http://surl.li/kjjpgn>.

3. Наказ МВС України від 31.08.2017, № 747 «Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій». URL: <https://cutt.ly/ITk0vqW>.

4. Миронець С.М. Психологія діяльності міжнародних гуманітарних місій: теоретичні та прикладні аспекти : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 712 с. URL: <http://surl.li/kjfwz>.

5. Сірко Р.І. Професійна підготовка майбутніх психологів оперативно-рятувальної служби до діяльності в екстремальних умовах: монографія. Львів, «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. 482 с. URL: <http://surl.li/kjnqm>.

Розробник:

начальник кафедри психології
діяльності в особливих умовах
кандидат психологічних наук, доцент

Микола ФОМИЧ

Упорядник:

професор кафедри психології
діяльності в особливих умовах
доктор психологічних наук, професор

Геннадій ГРИБЕНЮК